

קינות

הזורעים בדמעה ברנה יקצרו

THOSE WHO PLANT WITH TEARS WILL
REAP IN JOYOUS SONG

RABBI SHMUEL SILBER
SUNDAY, AUGUST 7, 2022

TISHA B'AV 5782

SPONSORS;

INGRID FISHMAN & LYNN GEVANTMAN IN MEMORY OF THEIR FATHER, RABBI
CHAIM GEVANTMAN, THEIR MOTHER, REBBETZIN CHARLOTTE GEVANTMAN,
AND THEIR SISTER, JUDITH GEVANTMAN.

ANONYMOUS IN HONOR OF HASHEM AND HIS CITY, YERUSHALAYIM, AND FOR THE ALIYAH OF
ALL THE NESHAMOS THAT DIED DURING CHURBAN BAYIS RISHON AND SHEINI.

קינות לתשעה באב

1. איכה פרק א פסוק טו

סֵלָה כָּל־אֲבִירַי אֲדַלֵּי בְּקֶרְבִי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשִׁפֹּר בַּחֲזוּרֵי גַת דְּרָךְ אֲדַלֵּי לְבַתּוֹלַת בֵּת־יְהוּדָה:

The Lord has trampled all my mighty men in my midst, He summoned an assembly against me to crush my young men; the Lord has trodden as in a wine press the virgin daughter of Judah.

2. בית יוסף אורח חיים סימן תקנט

... כתב בתשב"ץ סימן תס"א שבימי רבינו יעקב סגן לוייה מת אדם אחד בתשעה באב ולא הניח לומר עליו צדוק הדין משום דכתיב (איכה א טו) קרא עלי מועד:

3. קדושת לוי

משל לבן מלך שסרח, הפשיטו המלך את בגדיו בגדי החג והפאר וההדר, והלבישו בגדי קדרות וחשכות, ועשה המלך לעצמו סימן לאותו היום בו הפשיט את בנו מבגדי תפארתו, ובכל שנה בהגיע האי יומא היה תולה בגדים אלו בחוץ "אולי יעבור בנו בשוק ויראה בגדיו שהיה לו מקדמת דנא, אז אולי יתחרט ויעשה תשובה", ובראות הבן בגדי יקר אלו "דוה לבו וסמר בשרו בזכרו את בגדיו... וכאשר ישים זאת אל לבו בלב שלם, אזי כביכול מה מאוד יכמרו רחמיו [של האב] בראותו שהבן מתחרט על מעשיו", ומחזירו אל חיקו, ומלבישו שוב בגדים משובחים לכבוד ולתפארת.

וזהו ה"מועד" בט' באב, דאנו בני ישראל היינו לבושים בבגדי פאר, זכינו לבית המקדש מקום השראת השכינה ומקום ירדת השפע וכו', ומרוב עוונותינו חסרנו כל אלה, ובהאי יומא - בו נוטל תפארתנו - "נתעורר כל הדברים שהיה לנו בזמן הבית" [ולכן נקרא 'מועד', כי בו מתנוצצים כל האורות וההשפעות דאז], וזהו משום שהקב"ה רוצה שנתבונן כמה שחסרנו, ונבכה ונתאונן על החורבן, "ונפרוש כפינו לאלקי השמים דיחזיר אותנו לבית מאוינו כמאז ומקדם... אזי יכמרו רחמי הקב"ה על עמו בני ישראל" ("אמרי צדיקים" ד"ה בפסוק; בשם הרה"ק מבארדיטשוב).

4. חתם סופר (דרשות לוי באב)

"הנה, חכמים הגידו דט' באב איקרי 'מועד' ואין אומרים בו תחנון, והלא יפלא למה יקרא מועד... אבל הענין, כי נתבונן איך היתה כזאת שזה קרוב לאלפים שנה שכחנו כל טוב בעונותינו הרבים, ועדיין לא נשכח ועדיין עפעפינו יולו מים, מה שלא אירע כן לכל אומה ולשון אשר נאבדו מתוך הקהל, שכחו זכר טובתם ולא בכו בכה רב כמונו בני ישראל".

"אבל הענין, כי זהו נחמה גדולה, שאין מקבלין תנחומין על החי, מה שאין כן מת גזירה הוא שישתכח מן הלב, לכן כל האומות שאין להם תקוה לחזור למה שנאבד מהם, לכן נשכח זכרם מפיהם, אבל אנו בני ישראל שמקוים ומצפים ליום שעתידי הקב"ה ליריד למטה וחומת אש סביבו וחסידיו יחיו ויראו וישבעו מטובו, על כן אין מקבלין תנחומין על החי".

"נמצא, שזה האבל לנו לנחמה גדולה, על כן ט' באב הוא מועד גדול, כי בו נדע ונשכיל שעתידים אנו לחזור לקדמותנו כימי נעורינו. והן הנה דברי חז"ל בדקדוק: כל המתאבל הרי הוא זוכה מיד ורואה בנחמתה, כי זה הוא תנחומין במה שמתאבל, גם במשנת ה"חתם סופר" למרנו, שהאבלות והצער נחשבין לאדם כאילו שב בתשובה שלימה ובחרטה גמורה על מעשיו הרעים. וז"ל: "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו" (דברים ה, ל), רצה לומר, אם באחרית יצר לך על גלות וחרבן בית המקדש ותצפה לישועה... 'ומצאוך' בלבך 'כל הדברים האלה' שישבר לבך בקרבך על שאנו בגלות בין עובדי עבודה זרה עין ואבן כנוזר בפסוק דלעיל, זה הצער הוא בעצמו התשובה גמורה... והיינו יושבת עד ה' אלקיך' זהו בעצמו התשובה ושמיעה בקולו, ואז 'א-ל רחום ה' אלקיך לא ירפך ולא יעזבך'" (דרשות לוי אב תקצו בסופו)¹².

מהי עבודת היום?

5. סדר היום (סדר ט' באב)

יום תשעה באב עצמו צריך להתאבל בו הרבה מאוד כמו שמתו מוטל לפניו ... והוא יום מר ונאנח ...

6. אמרי פנחס (שער ד' אות שע"ב)

... חורבן הבית היה בשביל שנאת חינם וכאשר נזדמן ביום זה לעשות שלום בין ישראל הלא טוב מאד ...

7. A Time to Heal (Mendel Kalmenson, page 3)

CHAPTER 1

SHARED LOSS

One of the very difficult aspects of bereavement is the feeling that we are utterly alone in our misery—that no other human being can possibly share in the depth of our loss.

This feeling only intensifies when the rest of the world moves on, having barely paused to take notice of the devastating hole that death has punched in our universe. This experience of profound loneliness can be eased somewhat by a sense of solidarity with others, a sense that our loss, while deeply personal, is also shared by the wider community.

In October of 1967, a few months after the Six-Day War, a terrible tragedy struck the home of Ariel Sharon, the famous Israeli general and future prime minister of Israel.

Sharon's eleven-year-old son Gur was playing outdoors with a friend. The two children were fooling around with an old shotgun, which belonged to the

www.rabbisilber.com

www.suburbanorthodox.org

general, when the other boy pointed the gun at Gur's head and mistakenly pulled the trigger.

When he heard the shot, Sharon rushed outside, where he found his son Gur lying unconscious in a pool of blood. Sharon knew the wound was fatal, yet, still hoping, he took him in his arms and flagged down a passing car to take him to the nearest hospital. A short while later, Gur was gone, having died in his father's arms.

A Chabad rabbi came to visit Sharon during the week of mourning. The room was full of generals and politicians. A devastated Ariel Sharon pulled the rabbi aside and peppered him with questions, imploring, "You are religious; tell me, how could this happen?" The rabbi could only suggest that he ask the Lubavitcher Rebbe for answers.

"But why should I write to him? He doesn't know me."

"The Rebbe feels the pain of every Jew," was the reply.

After leaving Sharon's home, the rabbi made contact with the Rebbe and informed him about Sharon's anguished questions. The Rebbe immediately reached out to Sharon with a letter, which included the following message:

I was deeply grieved to read in the newspaper about the tragic loss of your tender, young son, may he rest in peace....

At first glance, it would appear that we are distant from one another, not only geographically, but also—or even more so—in terms of being unfamiliar, indeed, unaware of each other, until the Six-Day War (as it's come to be known), when you became famous and celebrated as a commander and defender of our Holy Land and its inhabitants.... But on the basis of a fundamental, deeply rooted, age-old Jewish principle, namely, that all Jews are kindred, the fame you received served to reveal something that existed even before—that is, the interconnectedness of all Jews, including between a Jew who lives in the Holy Land and a Jew who lives in the Diaspora. It is this interconnectedness that spurred me to write these words to you and your family....

An element of solace—indeed, more than just an element—even in so great a tragedy is expressed in the traditional text [of the words spoken to a mourner], hallowed by scores of generations of Torah and tradition among our people: "May the Omnipresent comfort you among the mourners of Zion and Jerusalem."

On the face of it, the connection [between the individual mourner and the mourners of the destruction of Jerusalem and the Holy Temple] appears to be quite puzzling. In truth, however,

the main consolation embodied by this phrase is in its inner content: namely, that just as the grief over Zion and Jerusalem is common to all the sons and daughters of Israel wherever they may be (although it is more palpable to those who dwell in Jerusalem and actually see the Western Wall and the ruins of our Holy Temple than to those who are far away from it; nonetheless, even those who are far experience great pain and grief over the destruction), so too is the grief of a single individual Jew or Jewish family shared by the entire nation. This itself is a source of consolation. For as our Sages expressed themselves,² all the people of Israel constitute one complete entity....³

The Rebbe was reminding Sharon of an essential truth: we are not alone. The Jewish nation is a single unit. Our private joys are the joys of our people; our losses are the losses of our nation.

8. Hespded for Pesah Leah Lapine (Delivered by Lubavitcher Rebbe, February 13, 1992)

... The greatness of dying al kiddush Hashem is amplified in this instance, for the victim was a young mother who left behind young children. Being taken from her children is a greater sacrifice than that of her own life. For this means that she must give over the upbringing and education of her children to others. This is the greatest sacrifice possible for a mother.

For many years to come – if, G-d forbid, the fulfillment of the prophecy "Those that lie in the dust will arise and sing" will be delayed – these children will long for their mother. They will recount to their own children their intense longing for their mother; they will tell them that she merited to sanctify G-d's Name...

Enough is enough! Have we not sufficed with all the martyrdom we have experienced until now?

And that which G-d derives nachas and pleasure from a Jew's self-sacrifice—it suffices the self-sacrifice of a Jew who is in exile, with the knowledge that this exile has lasted more than 1,900 years—and Moshiach has yet to come!

Another day passes, another week passes, another moment passes... and Moshiach still has not come.

We say and we think and cry out "Ad masai!", how long must we wait in exile? And yet what do we see happening? — The sanctification of G-d's Name; a Jewish soul is taken away; a mother is taken from her children.

May there be no further need to discuss these matters for the Redemption will come immediately. "Those that lie in the dust will arise and sing," and those who died at kiddush Hashem will merit to be resurrected first. And then this young woman will encounter her children and continue their education with a joyous heart.

May this take place in the immediate future, without any delay whatsoever.

9. במדבר רבה (וילנא) פרשת חקת פרשה יט

אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי על כל דבר ודבר שהיה אומר הקדוש ברוך הוא למשה אומר לו טומאתו וטהרתו כיון שהגיע לפרשת אמור אל הכהנים אמר לו משה רבש"ע אם נטמא זה במה תהא טהרתו לא השיבו באותה שעה נתכרכמו פניו של משה

10. לקראת שבת

כששמע משה רבינו על טומאה חמורה כזו לא ראה כל אפשרות לכפרה, משום שעל פי שכל לא תיתכן כל אפשרות להטהר מטומאה חמורה כטומאת מת. אך כשגילה לו הקב"ה את הדרך לטהר טמאי מתים - מצות פרה אדומה, התיישר דעתו. טעמה של מצות פרה אדומה לא נתגלה!

11. שמות פרק ג

(א) וּמִשֶׁה הָיָה רָעָה אֶת־צֶאֱן יִתְּרוֹ חֲתָנוּ כִּהְיָן מִדִּין וַיִּנְהַג אֶת־הַצֶּאֱן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֵא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה: (ב) וַיֵּרָא מִלְאֲךָ יִקְוֹק אֱלֹו בְּלִבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בֹּעֵר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינְנוּ אֶפְלֵ: (ג) וַיֹּאמֶר מִשֶׁה אֶסְרֶה־נָּא וְאַרְאֶה אֶת־הַמְּרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסֵּנֶה: (ד) וַיֵּרָא יִקְוֹק כִּי סָר לְרְאוֹת וַיִּקְרָא אֱלֹו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר מִשֶׁה וַיֹּאמֶר הַנְּנִי: (ה) וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הָלֶם שְׁלֵ־נַעֲלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֵתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמֶּת־ קֹדֶשׁ הוּא: (ו) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אֲבֹרְהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מִשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מֵהַבַּיִט אֶל־הָאֱלֹהִים:

.... And He said, "I am the God of your father, the God of Abraham, the God of Isaac, and the God of Jacob." And Moses hid his face because he was afraid to look toward God.

12. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ז עמוד א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, בשכר שלש זכה לשלש: בשכר ויסתר משה פניו – זכה לקלסתר פנים. בשכר כי ירא – זכה לויראו מגשת אליו, בשכר מהביט – זכה לותמנת ה' יביט.

13. שמות פרק לד פסוק ל

וַיֵּרָא אֶהְרֶן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשֶׁה וְהִנֵּה קֶרֶן עוֹר פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתׁ אֱלֹו:

that Aaron and all the children of Israel saw Moses and behold! the skin of his face had become radiant, and they were afraid to come near him.

14. שמות פרק ה

(כב) וַיָּשָׁב מִשֶׁה אֶל־יִקְוֹק וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: (כג) וּמֵאֲזוּ בָּאתִי אֶל־פְּרַעֲזָה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמֶּךָ:

So Moses returned to the Lord and said, "O Lord! Why have You harmed this people? Why have You sent me? Since I have come to Pharaoh to speak in Your name, he has harmed this people, and You have not saved Your people."

15. שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה ה סימן כב

... אלא כך אמר לפני הקדוש ברוך הוא נטלתי ספר בראשית וקראתי בו וראיתי מעשיהן של דור המבול היאך נדונו מדת הדין היתה, ומעשה דור הפלגה של סדומיים היאך נדונו ומדת הדין היתה, העם הזה מה עשו שנשתעבדו מכל הדורות שעברו, ואם בשביל שאמר אברהם אבינו (בראשית טו) במה אדע כי אירשנה ואמרת לו ידוע תדע כי גר יהיה זרעך א"כ הרי עשו וישמעאל מבניו והן צריכין להשתעבד כמו הם, ואפי' כן היה לו להשתעבד דורו של יצחק או דורו של יעקב לא לעם הזה שהוא בדורי ...

16. Covenant and Conversation (Rabbi Jonathan Sacks z'l, Shemot 5768)

This is the question of questions for biblical faith. Paganism then, like secularism now, had no such doubt. Why should anyone expect justice in the world? The Gods fought. They were indifferent to humankind. The universe was not moral. It was an arena of conflict. The strong win, the weak suffer, and the wise keep far from the fray. If there is no God or (what amounts to the same thing) many Gods, there is no reason to expect justice. The question does not arise.

But for biblical faith, it does. God, the supreme power of powers, is just. Was this not why He chose Abraham in the first place, so that he would teach his children and his household to “keep the way of the Lord by doing what is right and just”? Why then do the good suffer, while evil men prosper? It is a question that reverberates through the centuries, in Jeremiah, the book of Job, ancient rabbinic Midrash, the kinot (“laments”) of the Middle Ages, and post-Holocaust literature. It was this question that stayed with Moses and gave him no rest. Why are the Israelites enslaved? What wrong did they do to warrant it? Why is the brutal regime of Egypt so strong? Where is the justice in the world?

Pain, harm, suffering are evils. Yet there are circumstances in which we make our peace with them - when we know that they are necessary for some good. To be a parent is to be troubled by the cry of a child in distress, yet we willingly give a child medicine, and put up with its cries, when we know it will cure the illness from which the child is suffering. A surgeon must, at a certain point, treat the patient on the operating table as an object rather than a person, for were it otherwise he could not perform the surgery. A political leader may have to make a decision that will have a disastrous impact on some people - thrown out of work as a result of stringent economic policies, even killed on the battlefield as the consequence of a decision to go to war. One who shrinks from these choices because of a strong sense of compassion may be a good human being but a wholly inadequate leader, because the long term result of a failure to make tough choices may be far worse. There are times when we must silence our most human instincts if we are to bring about good in the long run.

It was just this - my teacher argued - of which Moses was afraid. If he could “look at

the face of God," if he could understand history from the perspective of heaven, he would have to make his peace with the suffering of human beings. He would know why pain here was necessary for gain there; why bad now was essential to good later on. He would understand the ultimate justice of history.

That is what Moses refused to do, because the price of such knowledge is simply too high. He would have understood the course of history from the vantage point of God, but only at the cost of ceasing to be human. How could he still be moved by the cry of slaves, the anguish of the oppressed, if he understood its place in the scheme of things, if he knew that it was necessary in the long run? Such knowledge is divine, not human - and to have it means saying goodbye to our most human instincts: compassion, sympathy, identification with the plight of the innocent, the wronged, the afflicted and oppressed. If to "look at the face of God" is to understand why suffering is sometimes necessary, then Moses was afraid to look - afraid that it would rob him of the one thing he felt in his very bones, the thing that made him the leader he was: his anger at the sight of evil which drove him, time and again, to intervene in the name of justice.

17. איכה רבה (וילנא) פרשה א פרק מט

מעשה במרים בת בייתוס נחתום שנשבית ופדאווה בעכו, זבין לה חלוק אחד אזלת למישטפיה בימא אתא גלא ונסביה, זבנין לה אוחרן אזלת למישטפיה בימא ואתא גלא ונסביה, בעון עוד למיזבן לה אוחרין, אמרה להון הניחו לו לגבאי שיגבה את חובו, כיון שצידקה עליה את הדין רמז הקדוש ברוך הוא לים והוציא לה כליה.

18. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ב

עובדא הוה בחד יהודאי דהוה קאים רדי געת תורתיה קומוי עבר חד ערביי ושמע קלה א"ל בר יודאי בר יודאי שרי תורך ושרי קנקנד דהא חריב בית מוקדשא געת זמן תניינות א"ל בר יודאי בר יודאי קטור תורך וקטור קנקנד דהא יליד מלכא משיחא א"ל מה שמיה מנחם א"ל ומה שמיה דאבוי א"ל חזקיה א"ל מן הן הוא א"ל מן בירת מלכא דבית לחם יהודה אזל זבין תורוי וזבין קנקנוי ואיתעביד זבין לבדין למיינוקא והוה עייל קרייה ונפקא קרייה עד דעל לההוא קרתא והויין כל נשייא זבנן ואימה דמנחם לא זבנה שמע קלן דנשייא אמרין אימיה דמנחם אימיה דמנחם איתיי זובנין לברך אמרה בעייתא אנא מיחנקוניה סנאיהון דישראל דביומא דאיתיליד איחרוב בית מוקדשא א"ל רחיציא אנן דברגליה חריב וברגליה מתבניי א"ל לית לי פריטין א"ל והוא מה איכפת ליה איתיי זובנין ליה אין לית קומך יומא דין בתר יומין אנא אתי ונסיב בתר יומין עאל לההיא קרתא אמר לה מהו מיינוקא עביד א"ל מן שעתא דחמיתני אתון רוחין ועלעולי וחתפיניה מן ידיי.

August 9, 2001

Giora Balash, 60, of Brazil
 Zvika Golombek, 26, of Carmiel
 Shoshana Yehudit Greenbaum, 31, of the U.S.
 Tehila Maoz, 18, of Jerusalem
 Frieda Mendelsohn, 62, of Jerusalem
 Michal Raziell, 16, of Jerusalem
 Malka Roth, 15, of Jerusalem
 Mordechai Schijveschuurder, 43, of Neria
 Tzira Schijveschuurder, 41, of Neria
 Ra'aya Schijveschuurder, 14, of Neria
 Avraham Yitzhak Schijveschuurder, 4, of Neria
 Hemda Schijveschuurder, 2, of Neria
 Lily Shimashvili, 33, of Jerusalem
 Tamara Shimashvili, 8, of Jerusalem
 Yocheved Shoshan, 10, of Jerusalem

19. Touched by their Tears (194)

A number of years ago, there was a horrific bombing in the Sbarro's Restaurant in Jerusalem. One moment, people were eating lunch with their families and a second later there was massive carnage: twisted metal, shattered glass, and ... dead bodies. Lying in the street was an 8-year-old girl named Tamara. The blast had thrown her some 50 feet away from the restaurant. She could barely open her eyes, but as her father called out to her from a few feet away, she tried to reach out and hold onto his hand. He inched closer and closer, but it was difficult for him to do so, since he, too, had been severely injured in the blast. Finally, he reached her and held onto her hand. She tried to squeeze it, but was unable to. All she could manage was, "Abba ... I'm scared ... Please! Help me! ..." Her father held on and said, "Don't be scared ..."

But he knew that his precious child was going to die.
 "Repeat after me," he told her, "Shema Yisrael ... Hashem ... Elokeinu ... Hashem ... Echad!"

www.rabbisilber.com
www.suburbanorthodox.org

20. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פו עמוד ב
... כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה (חוץ מצא).

21. ילקוט יוסף קצוש"ע אורח חיים סימן רעא - דיני קידוש על היין
כה. נהגו לומר בליל שבת פזמון "שלום עליכם", ויש הנוהגים לכפול כל בית ג' פעמים, אך אם
ממהר ללימודו, וכיוצא בזה, אין צריך לכפול. וכבר נהגו לומר "ברכוני לשלום מלאכי השלום", אף
שהוא מיוחס למלאכי השרת, שאין זה אלא דרך ענוה, שהוא בוש לבקש מהמלך בעצמו. ויש
שמדלגים זאת, כדי שלא ייראה כמבקש מהמלאך, ומכל מקום מנהגינו לאומרו, וכאמור. ומנהגינו
לומר "צאתכם לשלום" ואין צריך לבטל המנהג. [ילקוט"י שבת כרך א עמוד רס].

Chortkover Rebbe, Rav Yisrael Freidman, 1854-1934

22. אני מאמין (62)

יודע אני על מה אני מוסר את נפשי

היום יום ששי אחר־הצהרים, כשה"אקציה" משתוללת בכל עוזה איש לא
יצא לרחוב; כל יהודי שלא עבד התחבא בביתו. ר' אנשל שרייבר, חבר
הרבנות בלבוב, שהה כל הזמן עמנו במחלקה לדת. הוא היה בעל נפש עדינה,
עניו ומקובל, גדול בתורה, בחסידות ובתורת הקבלה.

אחר־הצהריים הודיע בשלווה, שעליו ללכת למקוה. ניסינו לעצור בעדו,
אך לשווא. ערב שבת אין הוא יכול לוותר על הטבילה. בדרכו תפסוהו
הגרמנים והביאו למקום הריכוז בבית־הספר סובייסקי. לא עזרה לו תעודת
הקהילה; יהודי בעל זקן ופיאות, בגלימה (קאפוטה) של משי חגורה באבנט,
יכול להציג עשר תעודות ולא יינצל, "היודנראט" טרה הרבה להצלתו, אך
לא עלה בידיו, הגרמנים הודיעו במפורש, כי זה כבר ציפו למוצג יחיד במינו
זה. הם צילמוהו מכל הצדדים, וכל גרמניה תוכל עתה להתפעל מדמותו של
ר' אנשל שרייבר מעל דפי ה"שטירמר".

בבוקרו של יום ראשון שלח ר' אנשל שוטר יהודי אל לאנדסברג, ראש
"היודנראט", וביקש להוציאו משם. מיטוכנע היה, שאין מרשים לו לצאת,
כפני שמסרבים להכיר באמינותה של תעודתו. ישלח נא לאנדסברג אדם
שיאשר כי אין התעודה מזויפת. אחר־הצהרים בא לבקר חבר "היודנראט",
ואמר לו את האמת; לא התעודה היא בעוכריו, אלא זקנו ופיאותיו, מראהו,
לבושו היהודי. "אם כן הדבר" קרא בשמחה, "יתברך שמו; לפחות אני יודע
על מה אני מוסר נפשי. כל הזמן חשבתי שבגלל התעודה המטופשת".
התחילו עיניו בורקות ופניו אומרות שמחה, התלהבות, כלום יש בחייו של
יהודי רגע יפה מהרגע שנודע לו, כי הוא מקדש את השם?

(הרב דוד כהנא, יומן גיטו לבוב, ירושלים תשל"ח)

כבר ראיתי יהודים, הוסיף איש שיחי, אבל גיבור כמו אחיך (הרב דוד הרפנס) לא ראיתי ולא תארתי לי, אם לא הייתי רואה כמו עיני, לעולם לא הייתי מאמין. כידוע, לא נתנו הרשעים בגיטו להוציא שום ספרים אל הרכבת, וליהודי הזה היה לו ספר תורה בגיטו ולא רצה להפרד ממנו בשום אופן, כאילו היה זה חלק בלתי-נפרד מגופו. עם הספר הוא בא אל הגיטו וכך רצה לצאת משם. הוא עמד בעקשנותו ולא רצה לזוז; חיבק את ספר התורה בשתי זרועותיו בגבורה עילאית שאין לתארה.

כשהגענו לאושוויץ ואנשי "הזונדר קומאנדו" עלו על הקרון והכניסו בהלה בינינו בצעקות היסטוריות: "לרדת; להשאיר החבילות במקום!" וכו', התחלנו להתווכח עמהם, ואז ראיתי את אחיך קם על רגליו בנריות בלי טענות, כדבר המובן מאליי, ניגש ישר אל הדלת, כמובן, עם ספר התורה בחיקו. בדלת נתקל בהתנגדות הצוות, אבל הוא לא רצה להבינם בשום אופן. נופו בו, קיללוהו ולבסוף היכוהו. הוא סבל הכל. התעללו בו, התלוצצו עליו, והוא באחת: לא רואה, לא שומע ולא איכפת לו. ניגש אליו חייל אחד, הוציא את אקדחו, כיוונו אל ליבו ואיים עליו ביריה. הוא לא נבהל; היה מוכן ומזומן גם לזה. שני החיילים שהיו שם, הסתכלו זה על זה ומשום מה החליטו לתת לו לרדת עם ספר התורה. הם חשבו שאין הוא יודע לאן הוא הולך, שמא חושב הוא כי הוא הולך לבית הכנסת...

אולם הם טעו בהחלט. אני משוכנע, שברור היה לו אופיה של תחנה זו, ולאן רגליו מוליכות אותו. כשהגיע לקצין שמייך אותנו, וזה ראה את ספר התורה בחיקו, שמתי לב לתגובת הקצין וראיתי שלא מראה פנים כמופתע, אלא צחוק קל על שפתיו ואמר לו:

"האם אתה הולך להתפלל?" הרב לא השיב, כאילו אסור לו להפסיק, או שלא שם לב לשאלתו. "התפלל בעד כל משפחתך", הוסיף הצורר באירוניה. דווקא בכוח זה, שידע כי הוא צועד לקראת המות על קידוש השם, החליט למות מות גיבורים. בטוהני — שנשרף עם ספר התורה בחיקו כמו ר' חנינא בן תרדיון בשעתו. (י. הרפנס, בכף הקלע, בני ברק תשמ"א)

65

24. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יז עמוד ב

אתוהו לרבי חנינא בן תרדיון, אמרו ליה: אמאי קא עסקת באורייתא? אמר להו: כאשר צוני ה' אלהי. מיד גזרו עליו לשריפה, ועל אשתו להריגה, ועל בתו לישיב בקובה של זונות... אמרו: לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא, והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול, ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו. הביאוהו וכרכוהו בס"ת, והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור, והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו, כדי שלא תצא נשמתו מהרה. אמרה לו בתו: אבא, אראך בכך? אמר לה: אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי, עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי, מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני. אמרו לו תלמידיו: רבי, מה אתה רואה? אמר להן: גליון נשרפין ואותיות פורחות. אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש! אמר להן: מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו. אמר לו קלצטונירי: רבי, אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך, אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו: הן. השבע לי! נשבע לו. מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו, יצאה נשמתו במהרה. אף הוא קפץ ונפל לתוך האור. יצאה בת קול ואמרה: רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים.

נרות שבת באושוויץ

25. אני מאמין (197)

בבואנו לשם ב־18 בינואר 1943, הכניסו אותנו לבלוקים בבירקנאו, היו אלה אורוות סוסים לשעבר. קיבלנו מדפי עץ, שעליהם היה עלינו לישון, לשכב. אחד מהדברים הראשונים שעשינו, אני וחברתי שהגיעו אתי, היה למצוא מכרים בין אלה שנשארו, אסירים שהסתובבו באושוויץ, ומצאנו. אחד הדברים הראשונים שביקשנו מהם, היו שני זנבות של נרות. בליל שישי התאספנו על המדף העליון בבלוק שלנו. היינו אז 10 עד 12 בנות. לא הרבה זמן נטארנו. בחושך הגמור הדלקנו, ולא היה אז בכלל באושוויץ, לא רצפה ושום תנאים סניטריים, שהכניסו בסוף, הדלקנו את הנרות והתחלנו לשיר בשקט

197

שירי שבת. היינו מסונוורים מהאור של הנרות, ולא ידענו מה נעשה מסביב. אחרי הפסקה קטנה שמענו בכי חנוק מסביב, מעל כל המדפים שסובבו אותנו. קודם הבכי הבהיל אותנו, זעזע אותנו. נתברר שמכל המקומות, — ואפשר היה לעבור ממדף למדף, — גשים יהודיות שישבו חודשים ואפילו שנים, התאספו סביבנו על המדפים השכנים, הקשיבו לשירה. היו אחדות שירדו וביקשו שנרשה להן לברך על הנרות.

היה זה מקרה ראשון מועז. אחר כך אלה שהיו בבלוק התרגלו שבכל ערב שבת הדלקנו נרות. לא היה לנו לחם, לפעמים לא היה מה לשתות, אבל את הנרות הישגנו איכשהו. וכך בכל החגים. צמנו ביום כיפור באושוויץ. אמנם לא אכלנו מצות בפסח, אבל במשך השנה מסרנו לאסירים מנות מזון באופן חלקי, וכך הבטחנו לעצמנו תפוחי אדמה בפסח כדי שנוכל לקיים את המצווה: לא תאכל חמץ בפסח.

(רבקה קופר, מדברי עדות במשפט אייכמן)

April 11, 1956 - Rosh Chodesh Iyar - Maalot, Israel

Pictures of the Victims

The Maalot Tragedy

Ilana Turgeman

Rachel Aputa

Yocheved Mazoz

Sarah Ben-Shim'on

Yona Sabag

Yafa Cohen

Shohana Cohen

Michal Sitrok

Malka Amrosy

Aviva Saada

Yocheved Dyi

Yakov Levi

Yakov Kabla

Rina Cohen

Ilana Neeman

Sarah Madar

Tamar Daban

Sarah Soper

Lili Morad

David Madar

Yehudit Madar

Zvia Mor-Yoseph

Chabad.org/News

Chabad.org/News

www.rabbiilber.com
www.suburbanorthodox.org

Ilana Turgeman 15 of Safed
 Zvia Mor-Yoseph 15 of Safed
 Rachel Aputa 16 of Safed
 Yocheved Mazoz 15 of Safed
 Sarah Ben-Shim'on 15 of Safed
 Yona Sabag 15 of Safed
 Yafa Cohen 17 of Safed
 Shoshana Cohen 17 of Safed
 Michal Sitrok 16 of Safed
 Malka Amrosy 15 of Safed
 Aviva Saada 15 of Moshav Eliflet
 Yocheved Deri of Safed
 Yakov Levi 17 of Safed
 Yakov Kabla 17 of Safed
 Rina Cohen 15 of Safed
 Ilana Ne'eman 17 of Safed
 Sarah Madar 15 of Safed
 Tamar Dahan 16 of Safed
 Sarah Sofer 15 of Safed
 Lilly Morad 16 of Hatzor HaGalil
 David Madar 17 of Safed
 Yehudit Madar 16 of Safed
 Sylvan Zerach, 27 of Ma'alot
 Fortuna Cohen, 38 (eight
 months pregnant) of Ma'alot
 Yosef Cohen, 45 of Ma'alot
 Eliahu Cohen, 4, of Ma'alot
 Hasibah Shalala 27, of Fassuta

Among those killed was a teenager named Ilana. When her body was identified, a letter was found in her pocket. It echoes the refrain of millions of kedoshim, young and old, who died with the Name of Hashem on their lips, through the years of galus.

Dear Abba and Ima,

It is now 11:00 in the morning and I don't know how many more hours I have to live. That is why I am writing you.

I want to tell you how thankful I am for the chinuch you gave me. You raised me with the best and I had a wonderful life. It is all because of you.

I am 15 1/2, and if it was decreed upon me that I should die, then I die with honor and faith. Where did I get that from? I got it from you. You always told me that without emunah, life becomes so much more difficult. It hurts so much more. Now, during these difficult moments, I believe more than ever.

When it came to most things in life, I had no choice. I didn't pick when or where I was born. I did not choose my father and mother. But I was very fortunate. I grew up as a religious girl, in Eretz Yisrael, with special parents.

With you.

Right now, it looks like I may not have a very long life. I have not had "sha'os gedolos, long hours." But I thank you for my "sha'os ketanos, short hours."

Ima, please don't cry too much when I die. I know things have not always been easy for you. And when I die, things will be even more difficult. But please remember that the difficulty always brought with it great moments of simchah, joy, and satisfaction.

I want you to know that I am not crying right now. My eyes are dry; it doesn't hurt me that I'm going to die. I'm not in pain. And when I say Shema Yisrael at my last moment, I will think of you....

Please give this letter to the entire family to read and tell them how much I love them. Tell my friends and my neighbors that they should be well; I will not have a chance to tell them.

Goodbye.

Be'ahavah rabbah,

Your daughter,

Ilana

Dear Mom and Dad, hello!

The time is now 11:00 am. I do not know how many hours I have left to live, so I'm writing to you.

I'm sorry, Mom, that I didn't listen to you and I went on the trip. Yeah, I know you didn't force me to stay, but you were concerned, and preferred that I not go. But I went. Because I knew my job.

I wanted to say thank you for the education you gave me and the amazing years I had- all thanks to you!

Now I'm 15 and a half and if I have to die, I will die quietly with dignity and faith, yes faith, that you gave to me. You told me that life without faith is always trivial and much more painful, and now in these difficult times I have a lot of faith. And faith that you are right.

Life gives a person a lot, and though I didn't have a choice in almost anything, not when and where to be born, and who to be born to, but I had a good life... I was a religious kid, in Israel, with wonderful parents – with you.

Large hours – I haven't had, that I did not merit to get and probably will not merit, but thanks to you I passed the test of honor at small and dark hours, regular daily hours.

Mom, do not cry a lot when I die. When Rivka has her baby, name it after me- Ilan or Ilana, and raise him like me to be strong, and make sure he knows what his goal in life and why he was born.

I know that you've had a hard life before and after I was born, and when I die it will be even more difficult, but always remember that hardships will bring hours of joy and satisfaction.

I am not crying, my eyes are dry, it won't hurt when I die, I'm not sorry, and when I say "Shema Israel" at my last hour, I will think about you.

I had to make the trip, we should not stop living life- the danger lies everywhere and if we have been decreed in heaven, it will always happen. If we hide in shelters, our danger is greater. It is better to live moral life and die for Kidush Hashem!

This letter will be my last world. Please show all members of the family this letter send them with great love regards from me. To all my friends and neighbors send them success! This is my last chance for in an hour I will leave you.

Goodbye Forever.

Lovingly, your daughter – Ilana

26. איכה רבה (וילנא) פרשה א

מט מעשה במרים בת בייתוס נחתום שנשבית ופדאוה בעכו, זבין לה חלוק אחד אזלת למישטפיה בימא אתא גלא ונסביה, זבנין לה אוחרן אזלת למישטפיה בימא ואתא גלא ונסביה, בעון עוד למיזבן לה אוחרין, אמרה להון הניחו לו לגבאי שיגבה את חובו, כיון שצידקה עליה את הדין רמוז הקדוש ברוך הוא לים והוציא לה כליה.

27. איכה רבה (וילנא) פרשה א

א. נ מעשה במרים בת נחתום שנשבית היא ושבעה בניה נטלן קיסר ונתנן לגיו מן שבעה קנקלין, הביא את הראשון ואמר לו השתחוה לצלם, אמר לו ח"ו איני משתחוה לצלם, אמר לו למה, מפני שכך כתיב בתורתנו (שמות כ') אנכי ה' אלהיך, מיד הוציאו והרגו, הוציא השני ואמר לו השתחוה לצלם, א"ל ח"ו אחי לא השתחוה ואני איני משתחוה, אמר לו למה, אמר לו שכך כתיב בתורה (שם / שמות כ') לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, מיד גזר עליו והרגוהו, הוציא השלישי ואמר לו השתחוה לצלם, א"ל איני משתחוה, אמר לו למה [א"ל] שכתוב בתורה (שם / שמות / ל"ד) כי לא תשתחוה לאל אחר, מיד גזר עליו והרגוהו, הוציא הרביעי ואמר פסוקיה (שם / שמות כ"א / כ"ב) זובח לאלהים יחרם גזר עליו והרגוהו, הוציא החמישי ואמר גם הוא פסוקיה (דברים ו') שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, מיד גזר עליו והרגוהו, הוציא הששי ואמר גם הוא פסוקיה (שם / דברים ז') כי ה' אלהיך בקרבך אל גדול ונורא, גזר עליו והרגוהו,

ב. הוציא השביעי והוא היה קטן שבכולן אמר בני השתחוה לצלם, אמר לו ח"ו, א"ל למה, א"ל שכך כתיב בתורתנו (שם / דברים ד') וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ולא עוד אלא שנשבענו לאלהינו שאין אנו ממירין אותו באל אחר, שנאמר (שם / דברים כ"ו) את ה' האמרת היום, וכשם שנשבענו לו כך נשבע לנו שאין ממירנו באומה אחרת, שנא' (דברים כ"ו) וה' האמירך היום, א"ל קיסר אחיך שבעו ימים ושבעו חיים וראו טובה, ואתה קטן לא שבעת ימים ולא שבעת חיים ולא ראית טוב בעולם השתחוה לצלם ואעשה כן טובות, א"ל כתיב בתורתנו (שמות ט"ו) ה' ימלוך לעולם ועד ואומר (תהלים י') ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו, ואתם בטלים ואויביו בטלים, כ"ו = בשר ודם = היום חי ולמחר מת היום עשיר ולמחר עני, אבל הקדוש ברוך הוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים,

ג. א"ל קיסר ראה אחיך הרוגים לפניך והריני משליך טבעתי לארץ לפני הצלם והגביהה כדי שידעו הכל ששמעת לקולי, א"ל חבל עליך קיסר מה אם אתה מתיירא מבני אדם שכמותך אני לא אתיירא ממ"ה הקדוש ברוך הוא אלהי עולם, א"ל וכי יש אלוה לעולם, א"ל אללי עליך קיסר וכי עולם של הפקר ראית ... א"ל אם יש בו כל המדות הללו באלהיכם מפני מה אינו מציל אתכם מידי כמו שהציל לחנניה מישאל ועזריה מיד נבוכדנצר, א"ל חנניה מישאל ועזריה כשרים היו ונבוכדנצר מלך הגון היה לייעשות נס על ידו, אבל אתה אינך הגון, ואנו נתחייבנו מיתה לשמים, אם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש למקום, הרבה דובים הרבה זאבים ואריות ונחשים ונמרים ועקרבים שיפגעו בנו ויהרגונו, אלא לסוף הקדוש ברוך הוא עתיד ליפרע ממך את דמינו,

ד. מיד גזר עליו להורגו, אמרה לו אמו בחיי ראשך קיסר תנה את בני ואחבקהו ואנשקהו, נתנוהו לה והוציאה לו דדיה והניקתו חלב, אמרה לו בחיי ראשך קיסר הרגני תחלה ואחר כך הרגהו, אמר לה קיסר איני שומע לך מפני שכתוב בתורתכם (ויקרא כ"ב) ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד אמרו לו שוטה שבעולם כבר קיימת כל המצות ולא נשאר לך אלא זו בלבד, מיד צוה עליו

להרגו נפלה אמו עליו והיתה מחבקתו ומנשקתו ואמרה לו בני לך אצל אברהם אביכם ואמור לו כך אמרה אמי אל תזוח דעתך עליך ותאמר בניתי מזבח והעליתי את יצחק בני, הרי אמנו בנתה שבעה מזבחות והעלתה שבעה בנים ביום אחד, אתה נסיון ואני מעשה, עד שהיתה מנשקתו ומחבקתו, גזר עליו והרגוהו עליה, וכיון שנהרג שיערו חכמים שנותיו של אותו תינוק ונמצא בן שתי שנים וששה חדשים ושש שעות ומחצה, באותה שעה צעקו כל או"ה = אומות העולם = ואמרו מה אלהיהם של אלו עושה להם שכך נהרגין עליו בכל שעה ... ורוח הקדש צווחת ואומרת על אלה אני בוכיה.

28. מנחת אשר (ר"ל)

לכאורה יש לתמוה על דבריה הקשים של אשה זו וכי מתיישרת היא להיות גדולה מאברהם אבינו עד שהיא מטיחה דברים כלפיו בדרך עזות מצח.

א.

ואף שאין אדם נתפס על צערו, ומי יהיון לשפוט אשה קשת רוח באובדן שבעת בניה, אך אם אכן הדברים אינם ראויים להיאמר לא היו חז"ל טורחים להנחילם לישראל לדורות עולם, וע"כ שדברים ראויים וחשובים המה, וצ"ב אפוא בכונת הדברים.

ב.

ונראה עפ"י מה שביארתי במק"א (שיחות מנחת אשר על התורה פתיחה לספר בראשית) דכאשר נתנסה אברהם אבינו בעשרה נסיונות ועמד בכלם (אבות פ"ה מ"ג) נתן בזה לעם ישראל לדורות עולם כוחות הנפש לעמוד בכל הנסיונות שיבואו עליהם במסירות נפש.

ג.

וכבר חידש הרמב"ן (בפתיחה לחומש שמות) דמעשה אבות יצירה לבנים. לא רק סימן לבנים בלבד, אלא אף יצירה לבנים. האבות הקדושים במעשיהם הגדולים והכבירים השפיעו על כל הדורות הבאים והנחילו להם טובות עצומים ותעצומות נפש.

ד.

ואשה צדקת זו שמסרה שבעת ילדיה על קדושת ה', ובעלות ילדה הקטן בסערה השמימה, אמרה: לכו ואמרו לאברהם אביכם אתה עקדת מזבח אחד, ובכחך הגדול הנחלת לי את כוחות הנפש לעקוד שבעה מזבחות!

ה.